

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la:

Administrațiunea tipografiei archidieceșane, Sibiu, strada Măcelarilor 47,
și la expedițiunea de inserțiuni Haasenstejn & Vogler în Viena, Praga, Budapesta etc. etc.

Correspondențele sunt a se adresa la:

Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 37.
Epistole nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Revista politică.

Sibiu, în 20 Aprilie.

Maiestatea Sa s'a îndurat prea-grațios a adresa ministrului-president Tisza un autograf prea înalt, prin care se aduce mulțăminta familiei imperiale pentru manifestațiunile cu privilegiul cununiei de argint a Maiestăților Lor.

„Pesta, 1 Maiu. Ieri înainte de ameați toate lucrările de astupare din Seghedin s'au nimicit în urma unui orcan foarte vehement. Materialele de clădire și naia cu pământ partea cea mai mare s'au cufundat; ridicăturile călei ferate au suferit rupturi mari. Viața lucrătorilor e primejduită.” Aceasta este cea mai nouă scire telegrafică din Pesta: O nouă catastrofă în Seghedin! Și ce fac într'aceea înțelegții din dieta maghiară! Se ocupă cumva cu regularea Tisei...? Nu! Ei își pun toate puterile, de cari mai dispun, pentru a face o lege prin care s'ar pute îndeplini, ca în timpul cel mai scurt în întreaga Ungarie, locuită de o majoritate nemaghiară, să nu se mai audă altă limbă, decât numai cea a lui Arpad.

Legea pentru maghiarizare *rectius* pentru robirea intelectuală a nemaghiarilor a ajuns la ordinea zilei în parlamentul Maghiarilor. A vorbit până acuma după referentul Baross: (contra) Zay, Polit, Mocsary Ludovic, Strevoiu, Gebbel, (pro) Stojkovics (Sârb ar fi să fie!), Nagy Stefan, min-pres. Tisza, Madarász Iosif, Molnár Aladár, ministrul Tréfort. Aducem la alt loc discursul deputatului Strevoiu. Vom aduce pe rând și celelalte discursuri mai însemnate cu deosebire al genialului Sârb Polit, care a strălucit din nou prin rară elocvență.

La toată întâmplarea se poate constata, că proiectul pentru maghiarizare a îndurat o critică adevărat sfâșietoare.

Este interesant a observa, cum

presidentul dietei și presa maghiară în frunte cu jidanul „Pester Loyd” admonează pe deputați, a fi cât mai liniștiți. Ar dori adevăat asupritorii noștri, ca actul lor să treacă, fără ca lumea mare să prindă mult de veste.

I muștră cum-va totuși conștiința? sau se tem de urechile — Vienei?!

Cu privire la regularea cestiunei greco-turcesci se anunță acuma o conferență de ambasadori în Constantinopole, ce se va întruni în urma cerculariului francez, trimis puterilor în timpul din urmă.

Proiectul de memorand,

cătră corpurile legiuitoare în cauza impunerii limbei maghiare, elaborat de comisiunea sinodului archidieceșan. *)

Onorată dietă!

Sinodul archidieceșei gr. or. române din Transilvania adunat în sesiunea anuală ordinară a luat cu viață plăcere spre cunoștință acel raport al senatului scolastic consistorial archidieceșan, prin care i s'a împărțit, că consistoriul în frunte cu arhiepiscopul nostru a așternut în 13 Februarie a. c. aceea preaumilită rugare cătră Maiestatea Sa prea grațiosul nostru rege apostolic, ca prea înalt același să se îndure prea grațios a denega prea înalta aprobare prealabilă pentru prezentarea în corpul legislativ a unui proiect de lege, care va să prescrie introducerea limbei maghiare de studiu obligator în scoalele noastre populare confesionale pre lângă unele dispozițiuni, care fără de a îndreptăți la speranța oare căruia succes practic, ar îngreuna numai în moda nesuportabil instruirea intelectuală și prin aceasta progresul cultural; ar provoca în urma acesteia neliiniscire și neîncredere în sinul nostru și amărăciune reciprocă între naționalitățile conlocuitoare, dând nutrement acelei îngrigiri basate pe esperiențele noastre

*) Acest memorand, despre care se făcuse amintire în Nrul trecut, s'a cetit în ședința a VIII a sinodului și nefiind luat la dezbateri s'a alăturat la actele sinodului.

tre din trecut și present, că și prin proiectata lege se intenționează în fundament estermnarea caracterului și limbei noastre naționale, ce ni le păstrăm cu scumpătate de seculi chiar și între împregiurările cele mai critice din patria noastră. Mare și pe deplin îndreptățită a fost speranța noastră că acest proiect de lege se va lua în serioasă deliberațiune, și că înaltul regim nu va insista la crearea unei instituțiuni, care ar pute turbura buna înțelegere între naționalitățile conlocuitoare ale patriei

Cu atâta mai profundă e însă durerea acestui sinod vădând acum, că acel proiect nu numai că se va prezenta corpului legislativ, dară unele dintre dispozițiunile aceluia deveniră prin propunerile comisiunei scolastice a dietei încă mai asupritoare și vătămătoare de drepturinatulare și pozitive ale bisericii noastre.

E adevăat un principiu al dreptului natural aceea, ca ori ce instituțiune creată și susținută prin biserică să servească în prima linie scopurilor bisericesci; așa mai înainte de toate scoala confesională cu un organ principal al bisericii pentru crescerea morală a omenimei.

Proiectul de lege după cum îl propune comisiunea scolastică a dietei adăptă un principiu diametral opuse celui mai de sus, el pretinde ca biserică să creeze și susțină scoale, să crească și salarizeze docenți a căror datorință și chemare să fie de a implânta idiomul maghiar în spiritul fragedei generațiuni nemaghiare din patrie. Numai în acest mod se poate pricepe acel prescript al legii proiectate că nici un docent, fie el cât de eminent în celelalte calități, nu poate fi admis la practisarea chiemărei sale până când nu vor constata organele esesutive ale statului prin examinare, că și-a însușit limba maghiară în grai și în scris într'un grad a cărui deținerii eșecutiv politic. Tot aceea intențiune o documentează acel pres-

cript a legii ca învățătorii chiar și în cazul dacă vor fi obținut diplomele sale înainte de promulgarea legii, retrogresiv până la anul 1872 să fie în stare de-a corespunde postulatului acestuia; și estinderea acestui postulat asupra institutelor publice de instruire populară de ori-ce catogorie (*bórmim-nemü népektatási intézetekre*) ba chiar și asupra celor private.

Aducând postulatele aceste a le legii proiectate în combinațiune cu neestirpabila noastră amoare și alipire cătră limba și moravurile noastre strămoșesci, și cu înăscuta noastră religiozitate, apare legea proiectată ca o armă, ce să ni-o înfigem noi înșine în inima noastră.

Mai tare vatămă, ba am poté dice că nimicesce cu totul acel proiect de lege drepturile pozitive a le bisericii noastre autonomia aceleia. Pe baza articolului IX de lege din 1868 ni s'a garantat dreptul de a conduce și regula afacerile noastre scolare între marginile legilor țerei întru înțelesul statutului nostru organic pre calea organelor noastre proprii. Inspecțiunea scoalelor noastre confesionale, examinarea și calificarea învățătorilor nostri se țin de competența organelor noastre proprii eclesiastice, ear organelor politice scolare le compete ingerența în afacerile noastre scolare numai în ce privesce împlinirea prescriptelor articolului XXXVIII de lege din anul 1868.

Aceste drepturi le nimicesce cu totul proiectatul articol de lege făcând esistența scoalelor noastre dependentă dela arbitriul inspectorilor politici de scoală, și supunând calificarea învățătorilor nostri părerei subiective a acelora.

Urmările interne a unei legi aduse în sensul proiectului comisiunei scolastice dietale pot fi numai în detrimentul binelui public din patrie, ceea ce de sigur o va recunoasce înțelepciunea onoratei diete.

Legea proiectată cuprinde în sine un germine puternic al jelnicii și u-

FOIȚA.

Aventurile

doctorului Van-der-Bader.

Din franțozesce de Evariste Carrance.

(26. urmare.)

XX.

Bănuelile doctorului.

Și de două-deci de ori, Ellermann scoborî scara otelului Beauveau și întrebă pre feciorii de serviciu.

— Așa dar sînteți pe deplin încredințați, că dl Van-der-Bader încă n'a venit acasă?

— Oh! pe deplin.

— Dar, Dumneșule sfinte, unde poate să fie?

Și studentul, tremurând de neliiniscire, începea de nou umbletele sale, se suia, se scoboria, întreba, alerga prin curte, cerceta toate gale-riile și în urmă venia să se așeze la poarta otelului murmurând cuvinte fără înțeles.

Era miezul nopții. Cafenelele se închideau și mai că le părea rău a face aceasta.

Cerul era senin și o dulce adieră, plină de parfumuri provansale, recoria fruntia inferbentată a tinărului om.

— Să nu i se fi întemplat ceva rău, dișe el în sfârșit, preumblându-se cu pași mari pe trotuar în sus și în jos; această absențare îndelungată mă neliniștește grozav.

Dintr'odată el observă din depărtare o umbră uriașe apropiindu-se de el.

— El este! strigă Ellermann, inima mea nu mă înșală.

„Doctore, esclamă el, aruncându-se înaintea lui, mă faci să mor de îngrigire pentru D-ta.

Învățatul se opri chiar înaintea lui, apucă pre tinărul de mână și i-o strinse cu cordialitate.

— Nu vii din teatru? întrebă studentul?

— Nu! oh! nu scumpul meu; îndată îți voi spune toate.

— Oh, cât ești de emoționat. Pre cine ai întâlnit?

— Pre o femeie, răspuse Van-der-Bader.

Ellermann tresări.

— Ah! făcū el cu răceală.

— Da, urmă el, o femeie, pre care o am ținut de un ânger și care este numai un demon. O sirmană mârșavă care și vinde pe bani sărutările și amorul seu. Oh! nu este aceea ce caut și care o doresc din toată inima; aceea, ce descrie Michelet, aceea, ce te purifică și te înalță... Mi-am adus aminte de cuvintele D-Tale, scumpul meu, și am fugit cu mințile pierdute și cu inima înfrântă.

— A D-Tale este vina, învățătorul meu, dișe Ellermann cu severitate; D-Ta voiai să ceri dela cea dintâiu femeie, ce întemplantă și o aruncă în cale, esplicarea unui problem divin.

— Sînt vinovat, din nesciință scumpul meu, răspuse doctorul plecânduși capul. Oh! văd că, nu pot urmări acest studiu vast, ce avea să formeze ținta vieții. Pentru prima dată, mă simt învins.

— Și nu ai dat luptă împotivă?

— Dar o pot? Eu mă sbucium în încercări zadarnice. Marele bărbat, care singur mi-ar fi putut lumina vederile, se ascunde înaintea ochilor mei. Ai puté crede, că o mână fatală îl depărtă de noi, și că D-șeu voiesce să mă pedepsească pentru că am cutesat a călca în urmele sale.

— Dar, nu scii, învățătorule, că în deșe zile vom pleca la Alecsandria, și acolo vom vedé pre Michelet.

Doctorul dădu din cap în semn de negațiune.

— Domnule Ellermann, dișe el serios, îți voi spune ce-va ce te va pune în uimire.

— D-Ta?

— Eu! De vr'o câte-va zile, D-Ta însuși o scii, eu sînt alt om, și sînt cuprins de niște aspirațiuni febrile pentru un ideal necunoscut.

— Domnule doctor!

— Însă, din momentul când inima mea s'a aprins de un foc care până aci îi era necunoscut, spiritul meu a început să reflecteze.

rei între naționalitățile conlocuitoare în patrie; un păcat strigătoriu la ceru acesta a cărui blăstem a adus multe lacrimi și dăle amare preste scumpa noastră patrie.

Dară tot așa de funeste vor fi urmările externe ale acelei legi, și noi ținem că e o pretensiune a loialității noastre către stat și a iubirii noastre către patrie de-a le pune aceste în credința onoratei diete.

E fapt necontestabil, că dintre învățătorii actuali, aplicați dela 1872 încoace, nice a de cea parte nu posedă limba maghiară în gradul pretins de legea proiectată; dar e fapt esplicabil din însăși natura lucrului și aceea, că acești învățători nu vor mai fi în stare de-a învăța pe cale auto-didactică limba maghiară în gradul și terminul prescriș de lege. Consecența tristă a acestor fapte însă va fi că preste 4 ani nouă din de ce părți a scoalelor noastre vor înceta în funcționarea lor.

Dară va înceta o parte însemnată și dintre acele scoli, care sînt astăzi, și vor fi în decursul prosimilor 4 ani proveđute cu învățători calificați pe deplin în limba maghiară; pentru că poporul român, conservativ de la natură întru toate ale sale, locuind în grupe compacte, nu simte necesitatea de a-și însuși limba maghiară, și din această cauză va fi înzădarnică sirguința în direcțiunea aceasta a oricărui învățătoriu. El nu va fi în stare de-a produce nici cele mai modeste rezultate întru instruirea limbei maghiare, și astfel va căde scoala respectivă necondiționat victimă punctului 3 a §-ului 5 din legea proiectată.

Dară chiar și în cazul când pre lângă necontestabilă bunăvoință de a-și însuși limba oficială a statului ar mai exista și absolută necesitate escurgentă din interesele proprii economice, comerciale și industriale ale poporului, și atunci cuprinde legea proiectată însăși atâtea greutăți pedagogice în sine, încât executarea ei ar aduce cu sine numai absolute opri-mare a culturai intelectuale, dar nici decum, și nici când învățarea limbei maghiare. Este adecă constatat psihologice, că primele impresiuni le capătă copii din casa părintească și pe baza acelorai își formează noțiuni mai chiere ori mai întunecate. În școală se chiarifică și amplifică acele noțiuni; copilul se dedă a judeca corect și logic, și cumcă aceasta se poate face numai în limba care a sub-o elevii începînd dela sinul mamei lor, e o acsiomă a celor mai mari pedagogi a lumii. De aici vine că pedagogia modernă ar califica nișuința de a silii pe copii să învețe în unul și același timp două limbi heterogene una de alta și în materie și

în formă pe-o cale greșită în dezvoltarea spirituală a pruncilor, de o greutate nedevingibilă din punct de vedere psihologic. O atare procedură întru învățarea limbilor aduce aplicată înainte de o anumită etate fructe amare chiar și în familiile mai notabile, în școale însă, unde trebuie ca tot ce se învață, să se învețe sistematic și în mod rațional dacă voim să se ajungă scopul instruirii poporului, învățarea mai multor limbi de odată, și anume în primii ani, este imposibilitate evidentă până când școalele populare din regatul Ungariei vor sta sub presiunea serăciei materiale de astăzi. Școalele din regatul Ungariei se află în comparațiune cu școalele celorlalte staturi culturale europene în primul stadiu de dezvoltare și totuși nu cunoaștem cas, în care s'ar fi încercat oare unul din aceste staturi de-a introduce în școalele populare o a doua limbă, deși necesitatea cunoașterii unei limbi străine de limba poporului s'ar pute justifica din punct de vedere comercial și industrial; ba articolul XIII din legea fundamentală a acleilalte părți a monarhiei noastre escluse în mod decisiv instruirea forțată întru a doua limbă a patriei. De-a introduce prin puterea legii, limba statului în familie, e problemă Sysifică, ce nu a rezolvit-o nici cel mai strict absolutism. Școala stă în legătură strinsă cu familia în cestiunea cea mare a creșterii, ele se întregesc una pe alta, și una fără de alta nu poate produce rezultatul dorit pe terenul dezvoltării intelectuale și morale. Simțul de conservare a rasei e prea desvoltat în evul nostru la toate popoarele Europei decât să se poată obtrude prin forța legii în locul celei proprii altă limbă în sanctuariul familiei, fără de-a risca periclitarea bunei armonii între naționalitățile conlocuitoare, care, în interesul comun și bine priceput a tuturor trebuie să se nutrească cu mult tact și înțelepciune între popoarele Ungariei, și în specie între Români și Maghiari. Simpatia joacă un rol foarte însemnat la învățarea unei limbi străine, de unde urmează de sine, că forța precum în lumea fizică așa și în lumea morală va produce numai reacțiune, și cu cât se vatămă simțul de simpatie mai drastic, cu atât reacțiunea va fi mai puternică și mai iresistibilă. Învățătoriu cât de calificat nu poate însufla simpatie de rasă și limbă, acolo, unde rasele însuși nu tind la adevărată simpatie frățească între sine de unde urmează, că și toată opintirea lui în oltoirea nenaturală a unui idiom străin va fi înzădarnică.

Severitatea întru controlarea instrucțiunii în limba maghiară, precum

o prescrie proiectul de lege, va avea numai urmări deplorabile pentru existența școalelor noastre, pentru că scim din trista noastră experiență de până acum, că inspectorii politici de școale prea de multe ori trecură la dejudecarea școalelor noastre preste marginile trase de lege ingerenței și competenței lor în supravegherea școalelor confesionale, și prea adeseori devine școala însăși jertfa unor păreri subiective referitoare la forme esteriore.

Consecențele aceste a legii proiectate vor produce negreșit o stagnare generală întru instrucțiunea intelectuală a poporului nostru carele fiind în urma vitregului său trecut înăpoi în cultură, abia făcuse primii pași spre o dezvoltare intelectuală corespunzătoare receririlor evului present. Nesciința și sêlbătăcia s'ar încuibă de nou în inima poporului și cu aceste dimpreună sêrăcia și corupțiunea, straturile cele mai mănoase a absolutei demoralizațiunii, a cărei fructe triste ni le arată în mod destul de chiar soartea multor staturi, ce se topiră în decursul seclilor.

Va fi în fine legea proiectată un nou argument, că drepturile acuritate și garantate prin toate formele și factorii legislațiunii au o valoare foarte precară în patria noastră. Abia trecu un deceniu de când situă era constituțională din patrie și biserica noastră în acea pozițiune, care-i compete în urma înaltului ei destin, și eată că legea proiectată i smulge cel mai puternic stêlp al existenței sale — școala. Sgduită biserica în temelile sale, nu mai poate fi acel sprigin al statului, fără de care existența acestuia abia se poate presupune.

Aducînd aceste la evidența onoratului corp legislativ, nutrim speranța, că acela le va lua în dreaptă considerațiune cu ocaziunea consultărilor sale asupra proiectatei legi de sub cestiune, și nuși va da votul său în favoarea unei instituțiuni, carea servește numai la aparență scopurilor statului, în realitate însă e cu totul contrară intereselor lui bine pricepute.

Cuvîntarea,

deputatului N. Strevoiu ținută în ședința dietală din 30 Aprilie 1879 asupra proiectului de lege pentru introducerea limbei maghiare în școalele elementare confesionale.

Onorată casă! Proiectul de lege din cestiune precum și pașii făcuți din partea Românilor în contra acestui proiect au făcut atâtea sânge rău mai cu samă în diaristică încât este de temut, ca nu cumva din această cauză se devină imposibilă ori ce în-

țelegere între Maghiari și Români. De oare ce după convicțiunea mea buna înțelegere între aceste două popoare zace în interesul amîndurora îmi permit a usa de paciența onoratei case spre a face câte-va observațiuni asupra obiectului.

Este deja lucru cunoscut, că făcînd onoratul dl. ministrul de culte și instrucțiune publică aceea declarațiune în această casă, că va presenta un proiect de lege pentru întroducere limbei maghiare în școalele elementare confesionale ca obiect de învățămînt obligat, Români respective episcopatele lor de ambe două confesiuni dimpreună cu o deputațiune au recurs la tronul Maiestății Sale regelui, pentru a împedea prezentarea aceluia proiect.

Nu este mai puțin cunoscut și aceea, că jurnalistica maghiară s'a folosit de acești pași ai Românilor pentru a irita opiniunea publică în contra Românilor. Unii imputau Românilor lipsa de patriotism, alții, că sînt contrari ai națiunei maghiare. Din parte'mi nu pot înțelege această procedere și această iritațiune, fiindcă de o parte eu așa sciu, că unul dintre drepturile cardinale constituționale este dreptul de-a petiționa și că prin urmare acei cetățeni, cari pentru oare și cari afaceri recur la ajutorul regelui constituțional, nu pot comite crima în contra constituțiunei, pe de altă parte cuprinsul respectivelor petițiuni nu legitimează o asemenea iritațiune. Cine a cetit cu atențiune cele două adrese așternute din partea Românilor la înaltul tron, sum sigur, că nu va afla nici o iotă din care s'ar pute deduce, cumcă Români sînt contrari națiunei și limbei maghiare.

Nu în contra învățării limbei maghiare s'au declarat Români, ci în contra modului, cu care se proiectează executarea acestuia, și prin care este de temut, că se periclitează cultura națională a Românilor. Așa dară cauza procederei din partea Românilor nu este de-a se căuta în oare și care dușmănie îndreptată în contra Maghiarilor, ci, cu durere trebuie să mărturisesc, în neîncrederea reciprocă, ce a domnit în trecut și domnesce și astăzi între Maghiari și Români.

De când națiunea maghiară a intrat în deplină posesiune a potestății constituționale în Ungaria față cu Români n'au documentat alta, decât numai neîncredere și încă atât pe cale legislativă, cât și pe calea administrativă. Numai neîncrederea poate fi cauza, că Maghiarii la organizarea și arondarea comitatelor au adus astfel de legi în urma cărora cele două milioane și jumătate de Români din Ungaria abia pot avea majoritate în reprezentățiunea unui mic comitat. Mai

— Ah!
— Domnule Ellermann, reflectînd asupra lucrului, am deschis port-foliul meu...
— Portfoliul D-Tale!...
— Și m'am convins, scumpul meu, că aș fi prea sêrac pentru a continua această călătorie.
— Cum asta!...
— Și că abia îmi rămîne tocmai atâți bani ca să-ți pot înapoia ceea ce îți dătoresc.
— Să lăsăm aceste te rog.
— Din contră să vorbim despre ele.
— Ei bine! domnule doctor, nu m'ai făcut părtaş la lucrările D-Tale?
— Fără îndoială....
— Nu m'ai luat de suflet, pre mine, care nu mai am familie?
— Da....
— Este dar cu drept că, fiind punga D-Tale goală, să iei din a mea fără a Te mai gândi mult.
— Tocmai asta eu nu voiu să o fac.

— Și pentru ce, dacă'mi permiți a Te întreba?
— Pentru-că.... răspune Vander-Bader.
— Acesta nu-e răspuns.
— Nu iubesci D-Ta pre Lisbeth?
— Mai mult decât viața.
— Vei înțelege că acești bani îți sînt de lipsă pentru întemeierea miciei d-voastre economii.
— Oh! domnule doctor, nu vê îngrijii pentru aceasta, Lisbeth nu m'ea lua nici odată de bărbat, D-Ta scii că ea nu m'ea iubesc.
— Poate te înșeli, oftă învățatul.
— Aș căuta eu oare fericirea departe de ea, dacă într'adevăr ea m'ar iubi, dîse tînărul cu glas tremurător.
— Ți-am promis a Te sprigină din toate puterile, răspune Vander-Bader cu o întristare indefinibilă.
— Ei bine! domnul meu, să presupunem pe un moment că vei reuși?
— Da, să presupunem aceasta.
— N'ai adaos D-Ta ieri, că noi

nu vom forma decât o familie, și că casa din suburbu ar fi destul de mare pentru noi toți trei?
— Lăsați-mă să rămân singur, adause profesorul cu melancolie, eu sînt bătrîn, D-Ta ești tînăr „eu nu vreau să fiu umbra fericirii D-Tale.”
— Dar dacă nu voesci să Te folosești de punga mea, care întreagă e a D-Tale ca și inima mea, vrei să Te reîntorci la Leyden?
— Măne diminează.
— Și să renuncii dela călătoriile D-Tale.
— Ba nu! nu! strigă Vander-Bader emoționat; eu nu voi renunța de loc! Voi vinde cărțile mele, mobilele mele, casa mea și voiu pleca earăși.
Ellermann îl trăgea spre hotel.
— Așteaptă-mă puținel în camera D-Tale, dîse el, eu trebuie să mai vorbesc cu D-Ta.
— Nu vei voi să te încerci a combata ideile mele?
— Din contră!
— Atunci fă iute.
Cu o săritură Ellermann era în

camera ce ocupa; deschise gîamantanul și scoase dintr'ensul un mic port-foliu de marochin.
Un minut mai tîrziu, el stătea în fața doctorului prezentîndu-i port-foliul.
— Scumpul meu învățător, dîse el, eată aici opt mii de franci, Te rog să'i primesci.
— Scii bine că nu se poate.
— Sciu, răspune studentul, că putem amăna călătoria la Leyden, și că este absolut de lipsă să mergem la Alesandria pentru a afla pre Michelet.
— Îl voiu afla mai tîrziu.
— Ți-ai uitat că am să'i aduc epistole.
— Bine dîci; cu toate acestea eu nu pot și nu vreau să primesc ofertul D-Tale, hotărîrea mea e nestrămutată.
— Dar, insistă Ellermann, dacă Ți dau ca împrumut cele opt mii de franci.
— Cum, împrumut?
— Da! La sosirea D-tale în Leyden D-Ta vei vinde o parte din obiectele de cari nu ai trebuință și'mi vei reînapoia suma.

bătător la ochi este însă, că deși uniunea Transilvaniei cu Ungaria este astăzi fapt complinit, totuși în Transilvania se susține o astfel de lege electorală, care nici pe de parte nu este așa de liberală ca cea din Ungaria, și care fiind îndreptată expres în contra Românilor a avut și are acel rezultat, că în Transilvania astăzi sunt puține cercuri electorale în care alegătorii români să fie majoritate.

Tot neîncrederea este cauza și la acea procedură, în care legi, cari ar avea în cât-va în favoarea nemaghiarilor, prin urmare și a Românilor nu numai că nu se execută esact, dar și dacă se execută, aceasta se face totdeauna în nefavorul lor. Abstragând de la aceea, că legea despre egala îndreptățire a naționalităților din anul 1868 nici în privința ușărei de limbi nemaghiare, nici în privința denumirii de amployați români nu se observă, trebuie se constată cu părere de rău, că nici chiar legea despre instrucțiunea publică nu află dreapta întrebuintare. Articulul de lege 38 din anul 1868 în § 58 dăce espres: „Fie-care adult să-și aibă instrucțiune în limba maternă, în cât aceasta este limba usată în comuna respectivă. În comuni amestecate sunt de-a se aplica metode de învățatori, cari sunt capabili de-a propune în limba respectivă.”

Nici aceasta dispozițiune a legii nu se observă. În scoalele înființate din partea statului în comune românesce se aplică astfel de învățatori, cari nu sânt capabili de-a propune în limba română. Pentru cultura cetățenilor români nu numai, că nu se face nimica din partea statului, ci din contră, fiindcă unele scoli confesionale, sub pretest că nu corespund dispozițiunilor legii, se casează fără ca aceste să fie înlocuite prin alte scoli comunale, sau de stat, după cum se pretinde de lege. Astfel în Ungaria sânt multe comune în cari tinerimea nu-și poate câștiga instrucțiunea trebuincioasă. Ba neîncrederea merge așa de departe, încât mulți amployați subalterni cred a merita bine de patrie, dacă pot aplica Românilor din când în când lovituri.

Onorată Casă! Este lucru natural, că neîncrederea nasce neîncredere, și că prin lovituri nu se nutrește încrederea. Deci nu este nici o mirare, dacă Români au privit proiectul de lege din cestiune cu neîncredere și s'au spăimântat auzind, că are a se aduce o lege de un atare cuprins, fiindcă prin aceasta își vedeau pericolitatea existenței scolilor lor confesionale, ba chiar cultura lor națională.

— Ce spui! D-Ta a'î consimți.
— O Dumeșdeule! cât ești de încăpăținat, scumpul meu învățator; jur că voi consimți cu toate; ești încredințat?

— Dacă este așa, dăse Van-der-Bader, al cărui pept larg se bătea cu tărie, primesc, prietinel meu.

— Abia, abia!

— Da, da, vom merge să aflăm pre Michelet; mai mult ca ori când am lipsă de luminile și sfaturile sale.

(Va urma).

(Punctul cel mai înalt locuit). Punctul cel mai înalt locuit este stațiunea meteorologică dela Pike's Peak, din munții stâncoși (Statele-Unite). Această stațiune, stabilită la 1873 de guvern, este admirabil situată și apropiată pentru observațiunile meteorologice. Trei ofițeri petrec tot anul în vârful piscului, a cărui înălțime de-asupra nivelului mării e de 14,336 picioare. Ei ocupă o casă de piatră cu 4 camere. Nici o urmă de vegetațiune nu există în acele regiuni înalte, de departe de 20 mile de ori-ce loc locuit. La Pike's Peak a fost mai bine observată ultima eclipsă de soare. „V. C.”

Onorată Casă! Este lucru cunoscut, că Românii se țin de acele națiuni, cari au avut nefericirea de-a rămâne înapoi cu cultura, nu din vina proprie, ci prin vitregitatea trecutului. Treizeci de ani sânt, de când s'a deschis și Românii calea culturai și a înaintării, de-atunci și până-acum și au astrâns toate puterile pentru a-și crea scoli. Dispunând de puține mijloace i-a costat multă trudă și multe jertfe înființarea scoalelor lor confesionale în cari ei ved paladiul existenței și al fericirii lor, fiindcă Românii numai dela cultură așteaptă fericirea sa. Sub asemenea împregiurări nu este nici o mirare, că tendența de a se introduce limba maghiară în scoalele noastre confesionale, fără a se lua vr'o considerațiune la împregiurări excepționale, la posibilitate, și la neposibilitate și fără a se cere opiniunea autorităților bisericesci competente, cari sânt organele legale a scoalelor confesionale, dăce aceasta tendență, a umplut pe Români cu o justă îngrijire, fiindcă în aceasta procedură vedeau pericolul, nu numai pentru existența scoalelor, dar chiar și pentru existența autonomiei bisericeii lor garantată deja prin lege.

Dacă onoratul domn ministru de culte și instrucțiune publică în privința introducerii limbei maghiare în scoalele noastre confesionale ar fi cerut informațiune dela autoritățile bisericesci competente sigur și-ar fi câștigat convicțiunea, că aceasta fără nici o considerațiune și fără excepțiune nu se poate pune în lucrare, fiindcă și-ar fi câștigat tot-deodată convicțiunea, că sânt multe comune române bisericesci, cari abia pot solvi pentru învățator 100 fl. la an, că pentru acest salariu nu se poate afla învățatori cu calificatiunea de a propune în scoale 2 limbi, în fine că punându-se în lucrare proiectul de lege, ce se află în discuțiune, respectivele scoli vor trebui să fie închise pentru lipsa de învățatori.

În asemenea cas cu drept cuvânt întreabă îngrijatul popor românesc, că copiii sei, unde și vor pute agonisi cunoscințele necesare de limbă și religione?

Abstragând însă dela cele mai sus dăse, nu se poate nega fiindcă este lucru natural — că prin introducerea unei alte limbi pre lângă limba maternă în scoalele elementare, instrucțiunea poporului este împiedecată, fără ca copiii, cari după vârsta și starea lor intelectuală pot învăța o limbă străină numai în mica măsură să aibă vre-un folos dela aceasta învățatură.

Aceste sânt cuvintele pentru cari Românii nu pot accepta proiectul din cestiune și nici decum lipsa de patriotism, sau nu știu ce contrarietate față cu națiunea maghiară.

Nu zace în interesul Românilor de a fi inimi ai Maghiarilor fiindcă prin situațiunea lor etnografică sânt avisați unii la alții, deci nici tendențele lor nu pot fi contrare națiunei maghiare, tendențele Românilor sânt de natură culturală, ei nu pretind alta, decât ca în cultura lor națională se nu fie turburați, aceea însă o pretind cu toată rezoluțiunea.

Onorată casă! Din cele premise urmează cu consecență logică, că purtarea cea plină de neîncredere urmată de Maghiari până acum față cu Românii este cu totul neîntemeiată, și sub asemenea împregiurări, imi permit a atrage atențiunea onoratei case asupra acelei împregiurări că dacă se pune vre-un pond pe interesele comune ale Maghiarilor și ale Românilor, ceea ce atât în jurnale, cât și în aceasta casă la mai multe ocazii s'a relavat, apoi pentru acest cas poate că ar zăce în interesul statului și ar fi și timpul suprem, ca neîncrederea, carea a existat până acum între aceste două națiuni să se delătore cât mai curând. Obligămăntea de-a pune

în lucrare aceasta privește pe națiunea maghiară carea se află la putere.

Încercați de a arăta încredere Românilor, tindeți mână de amic și dovediți amicitie prin fapte, și veți convinge, că neîncrederea dispare îndată și că Românii, cari au puțini amici și mulți inimi vor stringe cu încredere mână amicului și va păstra cu credință amicitia la bine și la rău. Până nu se va întâmpla aceasta se nu fiți pregătiți la alta din partea Românilor după cele premerse de până acum, de cât numai la neîncredere.

Onorată casă! N'aș ținea, că vutul meu în privința proiectului de față este destul de motivat, dacă nu l'aș relava și din punct de vedere de stat.

Se nasce întrebarea dacă proiectul de lege din cestiune cu privire la interesele de stat este folositoriu și dacă el duce la scop?

După cât se vede din motivarea acestui proiect limba maghiară are se fie introdusă în scoalele elementare cu acel scop, pentru ca prin învățarea acestei limbi se progreseze buna înțelegere între deosebitele naționalități ale Ungariei. Din parte-mi acest proiect de lege nu'l află aptu pentru a duce la scop.

Copiii în scoalele elementare pot învăța limba maghiară în măsură mică și acei copii nemaghiari, cari frecventează scoli mai înalte, puțina învățatură a acestei limbi câștigate cu multă greutate, o uită în scurt timp, fiindcă în cele mai multe casuri nu au ocaziune de-a se folosi de această limbă.

Astfel pe când pe de-o parte copiii nu au nici un folos de învățatura limbei maghiare, pe de altă parte pierdând vremea cu învățarea acestei limbi sânt împiedecați de-a-și câștiga cunoscințele elementare necesare în limba maternă. Mă refer în privința aceasta la fosta graniță militară, unde regimul militar introdusese cu forța limba germană în scoalele elementare. Ce succes a avut această procedură în decursul unui secol? Acela că în fie-care comună 2—3 oameni știu a vorbi rău germanesce, pe când masa poporului cu privire la cultură a rămas înapoi.

Din cele premise se poate vedea că și succesul acestui proiect de lege se poate dăce cel puțin, că este problematic, eu însă sum de părere, că chiar în interesul statului nu este ertat, a face experimente problematice cu cele mai înalte interese ale omeniei, adevă cu cultura popoarelor, și încă cu atât mai mult sum de aceasta părere, fiindcă scopul acestui proiect de lege nu se poate realiza prin acest proiect de lege, ci eschisiv numai prin cultură, fiindcă după experiențele istorice numai cultura e chieamă și capabilă de-a nivela diferențele între popoare.

Dacă statul doresce a-și ajunge scopul apoi de-și silință de a înainta cultura între popoarele Ungariei, și sum convins, că buna înțelegere și chiar estinderea limbei maghiare se va realiza ipso facto fără nici o forțare prin lege după cum aceasta s'a întâmplat și în alte state, fiindcă după cât știu eu în nici un stat, — poate afară de Rusia — n'a câștigat limba statului teren cu forța.

Se nasce întrebarea, de ce să se facă în Ungaria excepțiune dela aceasta regulă generală naturală? Spre ce scop să se îmbrace limba maghiară cu odiul silei? În fine pentru ce să fie constrinse popoarele nemaghiare ale Ungariei a face lucs cu învățarea unei limbi străine, înaintea de-a-și fi câștigat cultura elementară? Fiindcă învățarea unei limbi străine, fie chiar limba statului este lucs pentru acea tinerime, care încă nu și-a câștigat cunoscințele elementare.

Nu este deci îndoială, că prin acest proiect de lege ajungerea sco-

pului propus nu numai că nu se promovează, dar chiar este împiedecată.

Dacă însă proiectul din discuțiune ar avé și alt scop și adevă scopul de a maghiarisa pe nemaghiari, apoi aceasta după părerea mea în diua de astăzi este cu atât mai puțin posibil, fiindcă eu cel puțin în privința Românilor pot asigura pe onorata casă, că simțul de naționalitate la Români s'a deșteptat într-o atâta, încât ei nici odată nu vor jertfi limba și naționalitatea lor în favorul altei națiuni. Dar nici n'ar fi cu scopul a pretinde aceasta dela Români, fiindcă în acest cas Românii nu ar fi în stare de a distinge între amici și inimi, de oare-ce cel mai aprig contrar al Românilor nu poate pretinde jertfă mai mare dela Români, decât să abdică de limba și naționalitatea lor.

Onorată casă! Nu rămâne îndoială, că națiunea maghiară, care dispune de mare majoritate în această casă și posedă și cârma țerei are puterea de-a pune în lucrare acest proiect de lege, fie bun, sau fie rău, imi permit însă acea observare, că după părerile unor mari bărbați de stat arta de-a guverna, nu consistă în aceea, ca cineva să useze de puterea ce posedă, pe cât numai se poate, ci în aceea, că acea putere să fie folosită cu moderațiune și înțelepciune spre binele statului, deci nu pot părătini acest proiect de lege.

Correspondențe particulare

ale „Telegrafului Român.”

Săliște în 24 Aprilie 1879. Iubi-leul de 25 de ani al fericitei căsătorii a împăratului și regelui apostolic Francisc Iosif I cu împărăteasa și regina Elisabeta s'a serbat și în opidul Săliște și în cercul Săliștei în cel mai solemn mod.

Românii preste tot și din mărginime pătrunși până la cele mai nobile simțeminte de mulțămintă și recunoscință și pre deplin conștiți de bunătățile, cu care au avut parte sub blândul sceptru al Maiestăței Sale, au aflat de bine nimerită ocaziunea serbarei căsătoriei de argint a Maiestăților Sale, de a-și pute manifesta în mod solemn simțemintele lor de iubire, alipire și mulțămire, ce nutresc în inimile lor față de Maiestățile Sale și preste tot cătră casa domnitoare habsburgico-lotaringică.

Spre scopul acesta sublim, s'a întrunit aci în Săliște corpul oficialilor dela regia judecătorie cercuală, dela pretura cercuală în frunte cu șefii lor, tot așa personalul postului șefandei de gendarmi, oficiul comunal, reprezentanța comunală, corpul învățătoresc cu tinerimea scolară, cu un foarte număr public din ambele secșuri, la 8 oare a. m. în biserica cea mare gr. or. spre a lua parte la serviciul divin, celebrat de primul paroch gr. or. părintele Daniil Neamțu asistat de păr. Daniil Marcu și părint. diacon I. Popa, rădicând ferbinte la rugăciuni cu toată pietatea cătră atotpotintele Ddeu, ca ceriul să se îndure a revêrsa darul seu cel bogat asupra Maiestăților Sale învrednicindu-i a împletî întru fericirea popoarelor din monarchia austro-ungară în cununa vieței încă un șir de mulți și fericiti ani.

Întregul serviciu divin, rugăciunea din genunchi pentru Maiestatea Sa, imnul popular și celelalte cântări bisericesci fură ascultate cu mare evlavie din partea publicului și întregului popor întrunit în casa lui Ddeu cu această ocaziune.

Rugăciunile înălțate cătră ceriul întru îndelunga și fericita sănătate a Maiestăților Sale, fură în mod intensiv petrecute prin cântările corale pătrunțtoare de inimă, conduse în mod esact de învățătorii Hociotă și Moga,

cari după modesta mea părere individuală formează un prețuit mărgăritar al podoabei sănții noastre bisericice.

La finea celor dăești părintele diacon suindu-se pre amvon, cu o voce sonoră și pătrunsă de însemnătatea zilei festive, rosti în termeni bine aleși o cuvântare bine întocmită și afund simțită, în care desvli în liniamente generale, o icoană sinoptică preste tot despre virtuțile și bunele intențiuni realizate de domnitor din casa habsburgico-lotaringică și în special despre bunătățile ce le-a arătat Maiestatea Sa bunul nostru împărat și rege apostolic Francisc Iosif I față de națiunea română din Austro-Ungaria și în special pentru noi Românii din Transilvania, cari tot-deauna s'au arătat credincioși tronului și legilor patriei.

Cuvântarea aceasta festivă o încheie oratorul cu un treit „să trăiască Maiestățile Sale” care se pofti mai de multe ori din partea creștinilor pătrunși de însemnătatea rarei serbări festive de astăzi.

Cu aceasta serbarea nunței de argint a Maiestăților Sale în santa noastră biserică se încheie și după ameași se continuă sub cer liber „sub vii” unde tinerimea scolară sub conducerea corpului învățătoresc, prin declamațiuni și cântări emulând își manifestă și din parteși bucuria sa pentru iubileul de 25 de ani al fericitei căsătorii a Maiestăților Sale până în apropierea serei cântând cu mare rivnă imnul popular.

Întreaga inteligență și un frumos număr de poporeni din Săliște fără deosebire de naționalitate au luat parte la aceasta serbare festivă pre câmpul verde sub ceriu liber.

Varietăți.

* (Încheierea sesiunii sinodale) prezente a avut loc Joi în 19 Aprilie. Raporturile despre ședințele vom aduce succesive după cum ne va permite spațiul.

* (Focul) în Orenburg (Rusia) a nimicit 949 case.

* (Pentru cei arși din Beclean). În decursul sesiunii sinodale, dl Ioan Bran de Leméni deputat sinodal a pus în circulațiune o colectă între dd. deputați ai sinodului, a cărei rezultat este următorul:

Iacob Bologa 5 fl., I. Bran de Leméni 5 fl., Iosif Barac 7 fl. 54 cr., Ioan Raț 1 fl., Codru Drăgușan 2 fl., Ioan Gall 1 fl., V. Roșescu 1 fl., N. Găitan 1 fl. 20 cr., Ioan Zacharia 1 fl., Ioan Filipescu 1 fl., Dr. Păcurariu 1 fl., Dr. Tincu 1 fl., Ioan Tipeiu 1 fl., Ioan Botean 1 fl., Trombițaș 10 fl., Part. Cosma 5 fl., Constantin Stezar 8 fl., Dr. N. Maier 1 fl., Dr. N. Pop 1 fl., G. Candrea 2 fl., Ales. Olariu 1 fl., A. Tordoșan 1 fl., Sab. Piso 1 fl. 50 cr., St. Iosif 1 fl., N. Cosma 50 cr., N. Michelțan 2 fl., I. Poppea 2 fl., Ursu Horia Absol. Todea 1 fl., Traian Mețian 10 fl. Suma 80 fl. 74 cr., care prin dl colectant s'a și înaintat la destinațiunea sa.

Telegramă.

(Servit particular al „Tel. rom.”)

Budapesta, 2 Mai n. Desbateră generală asupra proiectului pentru introducerea limbii, nici astăzi nu s'a terminat. Dintre Români a vorbit astăzi Georgiu Popp (contra). P. Cosma va vorbi mâine.

Sciri ultime.

(După „S. d. T. B.”)

London, 2 Mai n. În casa de jos ministrul Northcote respunse

deputatului Peel: Guvernul n'a primit nici o scire despre pretenziunile persecutării din Rusia. De altcum pretenziunea a se amesteca în afacerile interne ale Rusiei, ar fi inconvenabilă cu datorința guvernului.

Bursa de Viena din 2 Mai n. 1879.

London	417 05
Argent	— —
Galbin	5 55
Napoleon d'aur (poli)	9 35

CONCURS.

Pentru ocuparea unei stațiuni învățătoresci dela scoala rom. gr. or. din Brad devenite vacante, se escrie concurs până în 20 Mai a. c. Doritorii de-a ocupa acest post (împreună cu un salariu de 450 fl., plătit în rate lunare anticipative) au ași asterne suplicile lor la subsemnatul în Brad (Hunyád m.).

Pot concura tineri ortodocși cu cel puțin 4 cl. gimnasiale în teologie la un institut rom. ortodocs.

Brad 18 Aprilie 1879.

Presidele comitetului reprezentanței gimnas.

Nicol. I. Mihelțan m. p.
prot.

Nr. 70—1879.

1—3

CONCURS.

Devenind vacantă parochia gr. or. de clasa a III din comuna Dobric în protopresbiteratul Solnocul al II-lea în urma încuviințării prea vener. consistor archidiececan dto 13 Februarie Nr. 426 B. a. c. se escrie concurs până la 20 Mai a. c.

Emolumentele sunt:

a) Dela 80 familii câte una măsură mare de cucuruz sfărmit și una ȃi de lucru cu palmile cari toate statortite în banidau un venit anual de 160 fl. v. a.;

b) Folosirea cimiterului și a porțiunei canonice de sub Nrii 173, 77, 60 a cărților funduare în mărime de 3 jugere 580⁰ arătoriu și de fânaț dau un venit de 40 fl. v. a.;

c) Stolele satorite de sinodul parochial din anul 1872 rezultă un venit de 125 fl. — Suma totală a venitelor e de 325 fl. v. a.

Doritorii de-a ocupa această parochie au ași asterne recursese instruate în sensul prescrișelor statut. organic și al dispozițiunilor provisorie sinodale din anul 1873 la subscrisul până la termenul sus amintit.

Cupșeni, la 14 Aprilie 1879.

În conțelegere cu comitetul parochial.
Samuil Cupșa m. p.
prot.

Nr. 126/1879.

1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de capelan prelângă neputinciosul paroch Georgiu Cojan în parochia de clasa a III gr. or. din Peștera protopresbiteratul Branului, se escrie prin aceasta, cu concesiunea mărutului consistoriu archidiececan dto 13 Martie 1879 Nr. 55 B. concurs cu termen de o lună de ȃile dela publicarea acestui concurs.

Emolumentele împreunate cu mai sus amintitul post de capelan sunt jumătate din toate venitele parochiale în suma de 200 fl. v. a.

Concurenții au ași trâmite subscrisului suplicile lor instruate în sensul statutului organic și conform dispozițiunilor sinodului archidiececan din 1873 pentru regularea parochielor § 16 pt. d.

Brașov, 4 Aprilie 1879.

În conțelegere cu comitetul parochial respectiv:

Iosif Barac m. p.,
protopresb. ca adm. al protopresbiteratului Branului.

Nr. 102—1879.

1—3

EDICT.

Bucur Șoancă din Merchiașa pretura Cohalmului, părăsind în mod clandestin de 3 ani de ȃile pre legitima sa soție Eva Boldea tot din Merchiașa, petrecând prin locuri necunoscute, prin aceasta e provocat a comparé în termin de un an, sau în persoană, sau printr'un apărător legal al seu înaintea concernentului for judecătoresc, căci altfel procesul divorțial în contrăi urzit, se va pertracta și decide și în absența lui.

Cohalm 9 Martie 1879.

Forul matrimonial judecătoresc de I instanță al Cohalmului.

Nicolau D. Mircea m/p.,
adm. protop.

Nr. 177—1879.

1—3

EDICT.

Ecaterina născută Ioan Tatu din Codlea carea a părăsit cu necredință

de 7 ani de ȃile pre legiuitul ei bărbat George Ioan Țigănaș din Hălchiu, comitatul Brașovului, fără de-a să sci locul unde se află, este prin aceasta citată, ca în termen de un an și o ȃi să se prezenteze înaintea subsemnatului for matrimonial, căci la din contră și în absența ei se va pertracta și decide procesul divorțial intentat asupra ei de soțul ei.

Brașov, 31 Martie 1879.

Forul matrimonial gr. or. al Brașovului I.

Iosif Barac m. p.,
prot.

Cancelaria,

advocatului Dr. N. Olariu se află din 1 Maiu în piața mare (grosser Ring) Nr. 16 etagiu prim. [18] 1—2

Prafurile musante lacsative din Elöpatok

conțin compozițiunile chimice solutive ale apelor minerale renumite din Elöpatok.

Un efect eminent au aceste prafuri la catar de stomach, spasmi de stomach, slăbiciune de mistuire, lipsa de apetit, arără în gât, umflături de ficat și splină, îngroșarea ferei, petri în feară și gâlbinare la respirarea grea și baterea de inimă, gazuri în testine, boala apei, hemoroide, la afecțiuni cataralice ale rerunchilor, a beșice și canalului de urină, în contra formării de nêsip, la catare cronice și umflături ale matricei, curgere, dispozițiune la vërsarea de sânge, la ameteți, suirea sângelui cătră cap și cătră piept.

Aceste prafuri întrec în efect atât sarea scumpă de Karlsbad, cât și prafurile lui Seidlitz.

Prețul unei scătuițe ce cuprinde 12 doze cu îndreptariul spre folosire cu tot 80 cr.

Depositul general: În Brașov la apotecariul Szava; în Sibiu la F. A. Reissenberger, comerciant. [13] 4—12

UMRATH & COMP. în PRAGA,

fabrică de mașini agricole,

se recomandă prin specialitățile lor renumite prin o executare foarte solidă, umblet ușor mare productivitate și treerat curat a

mașinilor de treerat cu brațe și cu vërtej

pentru 1 până 8 cai sau boi,

atât locomobile cât și stabile. Mai departe fabricăm noi în mărimi diverse:

Ciururi de bucate, mașini pentru tăiat paie, mori pentru sdrobit etc. etc.

Cataloage ilustrate în limbile țerei grătuite și franco. [14] 5

Neoplanta.
1875.

Medaliă de argint.

Seghedin.
1876.

Medaliă pentru merite.

CLOPOTE DE TOATĂ MĂRIMEA pe lângă hotărîrea prealabilă a sunetelor lor.

Cu deosebire recomandă clopotele găurite, inventate de dënsul, a căror sunet este mai adënc decât acelor de construcțiunea vechie și care, fiind de 100 punți sunt asemenea celor de 140 punți de construcțiunea vechie.

Se află totdeauna în deposit clopote, dela mărimea cea mai mică până la 50 chilogr., precum și de proasce portative și de mână.

Se recomandă pentru comande cât de multe

Antonie Novotny
în Timișoara.

[15] 5